

Részletes ismertető a Történelem 7. tankönyvről

(FI-504010701/1; FI-504010702/1)

A tankönyv jellemzői

A tankönyv a hetedikes évfolyam történelem tananyagát foglalja magában. A tematika összeállítása a Nemzeti Alaptanterv és a kapcsolódó kerettantervek tartalmi előírásai alapján készült. Követi ezek tematikus felépítését, időrendi szerkezetét. Épít az ötödik és hatodik évfolyamon tanult és az iskolán kívül szerzett ismeretekre. Figyelembe veszi a többi szaktantárgy kapcsolható tartalmait. A magyar és az egyetemes történelem arányai megfelelnek a NAT-ban és a kerettantervekben foglalt követelményeinek.

A tankönyv a tudás felfedezésére ösztönöz, nyelvezete igényes, világos, a korosztály számára érhető, olvasható. A szerzők kerülnek a bonyolult mondat szerkezeteket. Szakkifejezéseket, idegen szavakat csak a legszükségesebb esetekben használ a tankönyv, és ezek magyarázatát (idegen szavak esetében a kiejtését is) pontosan és érthetően megadja.

A tananyag szerkezete könnyen áttekinthető, a szöveges és a képi elemek komplex módon szolgálják az értő befogadást, ébren tartják az érdeklődést és további ismeretek szerzésére ösztönöznek. A fejezetek és a leckék terjedelme arányos, megfelel a feldolgozás és a taníthatóság követelményeinek.

A hetedik évfolyamon a történelmet az általánosítás magasabb szintjén, összefüggésekbe ágyazva dolgozzuk fel. A történelem képszerű megjelenítése már elemzéssel társul.

A tartalmak értelmezését szolgáló és a tartalmakat kifejező kulcsfogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése, elmélyítése, valamint újabb és újabb kontextusokban történő gyakoroltatása a hetedik évfolyamon is folytatódik.

Az értelmező kulcsfogalmak az ötödikes és hatodikos tankönyvtől eltérően konkrétan, megnevezve jelennek meg: *Történelmi idő; Változás és folyamatosság; Ok és következmény; Történelmi forrás; Tény és bizonyíték; illetve Eltérő nézőpontok* címmel.

A tankönyv szerkezete, módszertani törekvései

A tankönyvet *év eleji ismétlés* nyitja, és hasznos kiegészítők zárják.

Az *időrendi táblázat* segíti az egyetemes és a magyar történelmi események szinkron szemléletét. Ezt követi az *A történelmi gondolkodás* című leckerészek összefoglaló táblázata. A *kislexikonból* tájékozódhatunk a kerettantervben

szereplő fogalmakról és személyekről. A *képkvíz* (Felismered-e?) érdekes formája az év közben tanultak felidézésének.

A projektfeladatok az önálló kutatás és a közösen végzett munka élményét nyújtják. Az olvasmányok és a képek felidéznek a tárgyalt korszakot, kedvet csinálnak a tanuláshoz. A képek, térképek és a szöveges források értelmezését kérdések, feladatok segítik. Az olvasmányok és a források elemzésével differenciáltan fejleszthető a szövegértés. Sok feladat az olvasott szöveg lényegének kiemelését gyakoroltatja. E célra használhatók a képregények is. A fejezetekben találunk ismétlődő feladatokat, visszautalásokat. A feladatok egy része arra ösztönzi a tanulókat, hogy információkat gyűjtsenek az adott témához a tankönyvből vagy az interneten. A projektfeladatok bemutatják a projektmunka lépéseit.

A tananyag feldolgozása időrendben történik. Az olvasmányok kiegészítik az alapismereteket. A források értelmezését kérdések, feladatok segítik. A térképek, képek és ábrák jól beilleszthetők a tananyag feldolgozásába. Az *Ahogy a történészek gondolkodnak* című egységekben történelmi problémákat és megközelítésük módszereit ismerhetik meg a tanulók. A tankönyv lehetőséget ad a tanulói munkára, az önálló véleménynyilvánításra és a kooperatív tanulásra. Újítás a tankönyvben a projektmódszer alkalmazása.

A tankönyv eszköztárára

A tankönyvi bevezető bemutatja a tanulóknak a tankönyvet (szövegtípusok, kiemelések stb.). A nagy fejezetek elején pontokba szedve tüntettük fel az ismeretanyag érdekességeit és a képességfejlesztési lehetőségeket. A tankönyv végi hasznos kiegészítőket (időrendi táblázat, kislexikon stb.) már említettük. A tankönyvi szöveg jól tagolt, érdekes. Minden lecke végén vázlat és összefoglaló kérdések vannak. A félkövér kiemelések könnyebbé teszik a lényeges információk megtalálását. A leckékben rövid meghatározás olvasható a tanulók számára ismeretlen fogalmakról (keskeny hasáb). A képek, ábrák és térképek szerves részét jelentik a tananyag feldolgozásának.

A fejezetek minden esetben két teljes oldalt lefedő fényképpel, nyitó oldalakkal indulnak, amelyekhez rövid, figyelmet felkeltő szöveg kapcsolódik. Az áttekinthetőség és a könnyebb kezelhetőség érdekében a leckék mindig új oldalon kezdődnek, és előttük bevezető, ráhangolódást segítő témafelvetés található. A leckékben a szélesebb hasábok tartalmazzák a megtanulandó tananyagot. A kiegészítések, érdekességek, forrásszövegek, a feladatok egy része a lap szélén kapott helyet, vizuálisan jól elkülönített módon, ahol szükséges alányomással, illetve piktogrammal megkülönböztettük. A forrásrészletekhez kérdések, feladatok kapcsolódnak, amelyek a feldolgozást segítik. A feldolgozás során, a feladatokon keresztül világossá válik a tanuló számára, hogy a különböző típusú források más-más jellegű kérdésekre adnak választ, illetve a különböző típusú történelmi

források különböző jellegű elemzést és értékelést igényelnek. Utalás történik arra is, hogy a források nem mindig megbízhatóak.

A tankönyvi művelődési anyag kiegészülve a kérdések, feladatok sorával elősegíti, hogy a tanulók további ismereteket szerezzenek önállóan vagy tanári irányítással olvasmányaikból, tömegkommunikációs eszközökből, képekből vagy az internetről, és tudják készségszinten használni a papíralapú és digitális ismerethordozókat.

A tankönyv olyan készségeket fejleszt, amelyekkel megalapozható az iskola befejezése utáni tanulás. A tanuló négy év fejlesztése során megtanulja, hogyan tud információkat gyűjteni könyvtárban és múzeumokban és az olvasmányai alapján. Kutatómunkára buzdító, *Nézz utána a könyvtárban vagy az interneten...!* típusú feladatok minden leckében találhatók.

A tankönyvi feladatokban megjelennek az ismeret, a megértés és az alkalmazás különböző szintjei. A képi elemekhez, térképekhez feldolgozást segítő kérdések és feladatok kapcsolódnak, amelyek a részletek megfigyelésére, elemzésre, az összefüggések megértésére ösztönöznek.

A munkafüzet

A tankönyvhöz munkafüzet készült, és tanmenete letölthető az Okosportálról. A taneszközhöz használható a *Történelmi atlasz általános iskolásoknak* című OFI-kiadvány (FI-504010503) és más általános iskolai történelmi atlaszok is. A tankönyvhöz tartozó digitális anyagok az Okosportálon érhetők el.

A tankönyvi leckékhez illeszkedő munkafüzet lehetőséget biztosít arra, hogy tanulók a tanórán elhangzott ismereteket a munkafüzet segítségével elmélyítsék.

A munkafüzet a tankönyvi leckék beosztása alapján épül fel. Az alkotók szándéka szerint a feladatok nagy részét tanórán, gyakorló vagy összefoglaló órákon oldandák meg a tanulók, de a kiadvány emellett otthoni tanulás során, egyfajta önellenőrzésként is jól használható. A feladatok többsége a leckék főszövege alapján megoldható, de vannak olyan feladatok, amelyekhez a kiegészítő részeket is el kell olvasni.

A munkafüzet célja, hogy a képességek és az önálló tevékenységformák fejlesztése révén a tanulók képesek legyenek önálló ismeretek megszerzésére, értelmezésére, ezek alapján önálló vélemény kialakítására, a vitakultúra elsajátítására, az új ismeretekből történő következtetések leszűrésére. Ezáltal a kompetenciafejlesztés mindvégig meghatározó szerepet kap.

A munkafüzet tananyag feldolgozási módszereiben az ismeretközlés, a kooperatív tanulási módszerek, önálló és csoportmunka, és a gondolkodtató kérdések állnak középpontban. A feladatok ösztönzik a tanulói

aktivitást, az önálló ismeretszerzést, a tanultak új szempontok szerint történő átgondolását. Az életkori sajátosságoknak megfelelő gondolkodást fejlesztő feladatok jellemzik a kötetet.

A munkafüzetben sokféle feladat található; ahogy a diákoknak szóló bevezető is említi: „...segítségével kereshetsz kakukktójást, fejthetsz keresztrejtvényt, betűrejtvényt, és hiányos szövegek tartalmát teheted olvashatóvá. Összekevert betűk között kell majd értelmes szavakat és neveket keresned, igaz–hamis állításokat kell megvizsgálnod, egymáshoz illő szavakat, kifejezéseket kell összekötnöd. Ha szeretsz színezn, rajzolni, erre is ad lehetőséget a munkafüzet.”

A munkafüzet nagy hangsúlyt fektet a fogalomhasználatra. Az új fogalmak egy-egy feladatsoron belül több feladatban is előkerülnek. (Keresztrejtvény, összekötős feladat, igaz–hamis, egyszerű fogalommeghatározás.) Az időbeni tájékozódást időszalagos, a térbeni tájékozódást vaktérképes feladatok gyakoroltatják. A feladatok túlnyomó többségét a munkafüzetben kell megoldaniuk a tanulóknak, egy-egy fogalmazás (esszé) jellegű feladat esetében kell a füzetet használniuk.

